

Mark Verin

Prvá obet'

Prvá obet'

Mark Verin

Prvá obeť

Mark Verin

© Mark Verin 2020

Slovak edition © Vydavateľstvo Eurobooks 2020

Všetky práva vyhradené.

Vydavateľ:

Eurobooks s.r.o.

Jesenského 5-9

811 01 Bratislava, Slovenská republika

www.eurobooks.sk

Jazyková úprava: Gabriela Fajthová

Grafická úprava: Eurobooks

ISBN: 978-80-971928-6-0

EAN: 9788097192860

Motto:

„Prvou obet'ou každej vojny je pravda.“

Hiram Warren Johnson, 1917

*Pamiatke Olesa Buzinu (1969-2015), ukrajinského historika,
novinára, zavraždeného nacistami v Kyjeve 16. apríla 2015*

*Kniha je prvá časť cyklu **Casus belli**. Postavy, ktoré v nej vystupujú sú vymyslené. Akákoľvek podobnosť so skutočnými udalosťami i osobami je čisto náhodná.*

Nepokoj

Tomáš sa už dobrú hodinu nemohol vymotať zo zaspátého Norimbergu. Nervózne hľadel do spätného zrkadielka. Vždy keď v ňom zablysko, v okamihu sa zvýšil tep jeho srdca. Čím rýchlejšie sa svetlo približovalo, silnejšie búšila krv v spánkoch. Nedokázal sa ukládať ani keď sa cesta za ním vyprázdnila. Vyčítal si, že nechal zapnutú navigáciu. Keby šiel po pamäti, nemusel by sa toľko rozčuľovať nad nezmyselnými príkazmi, ktoré mu vydával neprirodzený ženský hlas po anglicky. Pokúšal sa zmeniť nastavenie v palubnom počítači, ale rodný jazyk tam nenašiel. Aj čeština mu znela akosi cudzo.

Na diaľnici konečne pocítil úľavu. Jarno sychravé počasie v nedelňu ráno nikoho nevytláčalo von. Cesta bola skoro prázdna. Na chvíľu otvoril okno aby nabral do pľúc čerstvý vzduch, ale rýchlo sa toho vzdal. Úzkou medzerou prúdil do auta nepríjemný vlhký vzduch akoby sa rútil strmým svahom do priepasti.

Keď sa už denné svetlo predralo cez ťažké mraky, konečne uvidel biele končiare alpských špičiakov. Za Rosenheimom chvíľu zaváhal, či radšej nezabočí na Innsbruck, ale napokon pokračoval priamo na Salzburg. Rýchla jazda na diaľnici mu trochu vyčistila hlavu. Prestal sa nervózne pozerat' do spätného zrkadla a zapol si hudbu. Už celé roky mal v prehrávači to isté CD s hitmi The Shadows. Každý raz čakal, kým zaznie *Peace Pipe*. Akoby šibnutím čarovného prútika sa všetky problémy stratili. Ostal len príjemný pocit dávno nepoznaného šťastia. Akoby sa pozeral do obrazovky staručkého televízora „ORAVA“ a čakal, kedy sa v snehových správach objavia Martinské hole. Aj teraz sa usmial, akoby to bolo jeho zásluhou, že tam vždy „naváľalo“ najviac. V piatok večer sa nevedel dočkať rána, keď sa stretne s kamarátmi pri zastávke autobusu číslo štyri na Stráne. Presne o šesť nula tri.

„Bože, to nemôže byť pravda!“ vzdychol si polohlasne.

„Kofko je to už rokov?“

V poslednej dobe ho často prenasledovali spomienky. Vynárali sa celkom nečakane a na dlho zatičili jeho úsudok. Prvá si to všimla Amy. Uprostred vety sa zastavila, upla na neho zvedavý pohľad a vážne povedala:

„Človeče, prebud' sa! Kde si sa stratil? Počúvaš ma vôbec?“

Neskôr už nič nehovorila. Len hodila nad ním rukou a dodala:

„Vidím, že dnes si už dopracoval.“

Nemohol si pomôcť. Príliš často videl kolo seba osoby a predmety, ktoré mu pripomenuli minulosť, odkázanú na zabudnutie.

„Možno je to nemoc z povolania,“ snažil sa obhajovať.

„Celý čas sa zapodievam minulosťou iných. Asi je už na čase prizrieť sa sám sebe.“ Ale ani sám tomu neveril. Spomenul si na slová, ktoré mu často opakoval jeho učiteľ:

„Minulosť, na ktorú by si rád zabudol, ťa vždy dobehne.

Prenasleduje ťa, až kým sa s ňou nevyrovnáš.“

Večerný rozhovor s Amy a Romekom bol ďalším dejstvom hry, ktorá sa začala pred pár rokmi. Presviedčal vtedy Amy, aby napísali knihu na tému, ktorá mu dlhé roky nedávala pokoja. Pracovne ju nazvali „Kto, kde a kedy rozpútal druhú svetovú vojnu.

„Prečo je to pre teba tak dôležité?“ pýtala sa ho nechápavo Amy.

„Doposiaľ sme si mysleli, že je už všetko jasné. Nacistická mašineria sa naštartovala sama počas veľkej krízy a sama sa nasmerovala na odvekých nepriateľov - na Východ. Poľsko bolo prvé na rane,“ snažil sa jej to vysvetliť.

„A čo Rakúsko a tvoje Československo?“ pridal sa do rozhovoru Romek. „Nie som historik, ale ako bankár ti poviem, že vojna stojí veľa peňazí. Bez týchto území, bez ich potenciálu, nemal Hitler šancu uspieť ani proti Poľsku.“

„Áno, tak vybudujeme argumentáciu,“ zvolal adšene Tomáš.

„To budeme kráčať po tenkom ľade, nechápeš?“ namietla Amy.

„Chceš otvoriť témy, ktoré sú dlho a dobre utajované.“

„Mne sa to páči,“ ozvala sa po chvíli Romek.

Tomáša to milo prekvapilo. Ale Amy len nechápavo pozrela na manžela bez náznaku nadšenia. Tomáš si to všimol. Chytil sa príležitosti a kul železo za horúca:

„Bude to bomba, to ti sľubujem! Podarilo sa mi v archívoch vyhrabať spústu nových materiálov.“

„Opäť v Moskve?“ opýtala sa pohrdlivý hlasom.

„Nielen. Veľa zaujímavých dokumentov som našiel vo Varšave. K tomu čosi v Berlíne, čosi v Londýne, dokonca aj vo Washingtone.“

„Viem, viem,“ hodil nad nim rukou Romek. „Je toho na mraky na nete. Senzácie z fotošopu. Hitler pri Pilsuckého rakvy, pravda?“

Tomáš už musel s farbou von. Pozrel sa významne na Romeka a tajuplne sa prihovril Amy:

„Nechával som si to len pre seba, ale pred tebou nemám žiadne tajnosti,“ pokračoval tichým hlasom. Vytiahol z aktovky notebook a položil ho na konferenčný stolík. Narazil pri tom na pohár s nedopitým červeným vínom. Amy však bola dosť pozorná a zachytila ho skôr, ako sa vylial. Pár kvapiek skončilo na jej hodvábenej blúzke. Vrhla na Tomáša zlostný pohľad, ale nič nepovedala. Odišla do kúpelne a po chvíli sa vrátila v tričku veľkosti XXL. Romek sa pustil do rehotu. Pohrozila mu päšťou a sadla si blízko k Tomášovi. Nežne ho objala kolo krku a šepla mu do ucha:

„No tak sa ukáž, čo si pre mňa vykradol?“

Vydavateľ bol nadšený návrhom, ktorý mu Amy predložila. Nechcel však ani počuť o spoluautorstve:

„Tvoje meno predáva. Načo uvádzať aj iného autora? Nepripadá ti to hlúpe? Ako keď vydá dáka herečka memoáre a na prebale svieti ‚napísané s‘. Všetci si myslia, že to napísal ten druhý.“

„Už dávnejšie som mu to sľúbila. Robí pre mňa rešerše už celé roky. Bez jeho pomoci by som nestihla napísať ani tamtú tehlu za tak krátky čas.“

Ukázala na knihu, ktorá stála na čestnom mieste v knižnici pred ňou. Žiarila na jej pestrá nálepka Pulitzerovej ceny.

„Je mi jedno, ako a s kým sa delíš o honorár, ale skús mu to dajako vyhovoriť. Ak chceš, vydám mu niečo osobitne. V každom prípade mu to môžeš sľúbiť. Teraz ma zaujíma, kedy dostanem rukopis.“

Amy rozšafne žmurkla na neho pravým okom:

„Prvé tri kapitoly sú hotové. Ak to pôjde takýmto tempom, koncom roka predložíme prvý variant.“

„Predložíme?“ pozrel na ňu prísny otcovským pohľadom.

Všetko šlo podľa plánu. Tomáš obmedzil „výlety“ do archívov, aby bol na blízku. Romek stále častejšie „zmizol do Bruselu“, ako vravievala Amy. Keď sa črtal víkend bez manžela, hrabali sa s Tomášom v knihách, vo výstrižkoch a fotokópiách. Sama mu navrhla, aby nocoval u nej v apartmáne:

„Nebude Romek žiarliť?“ opýtal sa jej.

„Romek nie je Otelo. A keby aj. Ani ja sa nevyzvedám, čo robí tam v Bruseli.“

Po prvý raz sa pri práci vyhli vážnejším sporom. Na veľké prekvapenie oboch. Skoro vo všetkom sa hravo dopĺňali. Aj keď písali časti o pripojení Rakúska ku Tretej ríši a o Mníchovskej dohode. Amy ho presvedčila, aby používali termín „dohoda“ a nie „diktát“. Výraz „zrada“ odmietla zásadne:

„Nauč sa už konečne, že to sú ideologické termíny! Historici narábajú s pojmi, ktoré zodpovedajú duchu a litere dokumentov.“

„Áno, pani profesorka,“ podpichol ju Tomáš. „Takže nebudeme hovoriť o „pakte Molotova a Ribbentropa“, ale o Mierovej zmluve medzi Nemeckom a Sovietskym zväzom? V súlade s duchom a literou dokumentov.“

Pozrela zlostne na neho a dodala:

„Hádat' sa budeme až keď dopíšem poslednú stranu. Dobre?“

Prvý blesk z jasného neba udrel včera, krátko po tom, ako sa stretli v trojici v Mníchove. Amy sa svedomite pripravovala na stretnutie s vydavateľom. Už deň pred tým bola celá nesvoja. Romek priletel neskoro večer pred konferenciou. Amy sa sama ponúkla, že ho vyzdvihne na letisku. S Tomášom sa stretli až ráno. Hneď si všimol, že má kruhy pod očami. Nebol si istý, či neplakala. Romek sa správal vcelku prívetivo a ako obvykle žoviálne. Tomáš len hádal, čo mohlo byť príčinou jej stavu. Ved' sa na konferenciu tak tešila! Romek na chvíľu odbehol po noviny a po cigarety. Využil príležitosť a priamo sa jej opýtať.

„Stalo sa niečo?“ opýtal sa jej čo najprívetivejšie.

Len čo sa pozrela na neho unavenými očami, bolo jasné, že plakala. Chcel ju chytiť za ruku, ale rázne to odmietla.

„Romek si prečítal kapitolu o pakte Molotova a Ribbentropa. Poslala som mu ju ešte pred odletom. Nakričal na mňa už na letisku...“

„Čože!“ zvolal Tomáš. „Ty mu dávaš čítať naše texty?“

Amy sa urazene pozrela na neho. Nebol si istý, čo ju viac zadelo. Výčitka, že mu dáva čítať to, nad čím pracovali, alebo že použil výraz „naše texty“.

„Nie, obvykle mu nič neukazujem. Sám ma o to požiadal. Pripravujú v europarlamente dokument o začiatku vojny. Vraj mu to pomôže.“

„V Bruseli?“

„Nie, asi v Štrasburgu. Na budúci rok tam chce kandidovať.“

„Máš poňatie, čo mu sadlo na nos?“

„Vraj ti to vysvetlí sám.“

V tom vošiel Romek s balíkom pošty a novín. Nad'alej sa tváril, akoby sa nič nestalo. Ponúkol Tomášovi kávu a sám si nalial do pohára riadnu dávku whisky. Bavili sa o všeličom, ale nie o kapitole, ktorú prečítal v lietadle. Amy sa dlho strojila. Keď ku ním prišla, vyzerala už oveľa lepšie. Kruhy pod očami zakryla elegantnými okuliarmi s tieňovanými sklami.

Kaviár ála Kremlin

Pobyt vo „vyššej“ spoločnosti nikdy nebol pre Tomáša obľúbeným spôsobom ako tráviť čas. Navyše sa na konferencii nič nové nedozvedel. Amy celý čas hľadala v sále vydavateľa: vysokú atletickú postavu so šedivými vlasmi. Podarilo sa jej to až cez prestávku. Len čo sa uvideli vybehla mu v ústrety. Tomáš stál dosť blízko, aby si všimol aj jeho. Ostal na mieste a čakal, či ho zavolajú. Vydavateľ objal Amy a decentne ju bozkal na líce. Tomášovi rozšafne kývol „hi“ a odviezol si ju kdesi do kuloárov, kam bol prístup vyhradený len pre VIP delegátov. Chvíľu ostal stáť na mieste a hľadel smerom, kde sa obaja stratili. Ktosi ho poklepal po pleci:

„No vidíš, opustila aj teba,“ sarkasticky sa mu prihovril Romek. „Je to pravá Američanka. Keď ide o biznis, všetko ide bokom.“

„Aj manžel?“ pokúsil sa mu kontrovať.

„Manželstvo je tiež biznis,“ pokračoval Romek, akoby nepočul jeho narážku. „Zisky si delíme spravodlivo, alebo podľa situácie.“

Dopil svoj nápoj a položil pohár na strieborný podnos, ktorý mu ponúkla šarmantná mulatka v mužskom čašníckom kabátiku a dlhej zástere. Romek na ňu žmurkol a čosi jej pošepol. Keď odchádzala otočila sa za ním a s úsmevom mu poďakovala za kompliment.

„Neboj sa, Toms. Amy to zvládne,“ opäť potľapkal Tomáša po pleciach ako starší brat. Vedel, že ho tým nahnevá. Po prvé bol od neho o päť rokov starší a po druhé nemal rád, keď ho Romek oslovuje tak ako Amy. Mal chuť mu fľochnúť čosi ako „oukej Roms“, ale udržal sa na uzde.

„Neviem, či ťa už Amy pozvala. Čakáme ťa večer u nás. Privátny večierok v trojici. Šampanské, kaviár, brandy a havana.“

Asi po hodine, ktorú strávili na veľkej presklenej terase, ktorá sa podobala na zimnú záhradu, pochopil, že sa Amy s mužom dohodli, ako na neho pôjdu. Obvykle sa takto pripravovala do boja

s oponentom. Často sa mu chválila:

„Keď chceš niekomu zasadiť úder, z ktorého sa len tak nespamätá, musíš začať s pochvalami. Len čo pocítiš, že je na vrchole blaženosti, vtedy udri!“

Šampanské, ktoré objednali, bolo naozaj znamenité. Priniesli ho do apartmánu s veľkou striebornou nádobou. Bola až po okraj naplnená ľadovými kryštálmi. V strede sa chúlila sklenná miska s kaviárom zlatistej farby ozdobená s tenko nakrájanými mesiačkami citrónu. Prvý pohár zajedali perleťovými lyžičkami. Potom však Romek vyskočil z kresla a ostentatívne navrhol, aby chvíľu počkali:

„Objednám čierny chlieb a pravé maslo. Budeme jesť kaviár ako na bankete v Kremli,“ dodal a bez toho, aby sa dočkal ich súhlasu, zdvihol telefón a objednal to u hotelovej služby. Kým čakali, Amy zvrtila rozhovor na jeho knihu, ktorá bola, podľa jej slov, už v rukách šikovného redaktora.

„Môžeš byť spokojný,“ usmiala sa na neho. „Vydavateľ ohodnotil tvoj text ako *acceptable*. Ver mi, u toho človeka to znamená viac ako výborný. Ja som sa na prvý raz od neho takého ocenenia nedočkala. Ale...“

„Ale?“ prerušil ju všetečne Romek.

„*Odciep sie!* To je len medzi mnou a Tomsom.“

Amy často prešla v súkromnom rozhovore na poľštinu. Najmä keď sa riadne rozbehla. Na verejnosti by si to však nedovolila. Striehla si svoju angličtinu a snažila sa, aby znela čo najmenej americky. Bola hrdá na svoj *cambridge accent*.

Ich rozhovor prerušila hotelová služba. Romek vstal a odišiel ku dverám.

Amy sa naklonila k Tomášovi a pokračovala v rozhovore:

„Ja si myslím, že ide len o to doladiť pár maličkostí. Používaš výrazy, ktoré nie sú zrozumiteľné anglojazyčnému čitateľovi.“

„Napríklad?“ opýtal sa zvedavo Tomáš.

„Veď sám vieš. Koľko rázy som ti to opakovala: ty píšeš

„socialism“, ale u nás je zaužívaný výraz „communist regime“. Alebo *Stredná Európa*. Lepšie je *Mitteleurope* alebo *Soviet block*. Chápeš?“

„Keď len to, považuj to za môj súhlas s redakčnými úpravami.“

Romek sa nevedel dočkať kým na ich tvárach neuvidí nadšenie z kaviáru á la Kremlin. Amy celkom uznanlivo pokývala hlavou, ale pri ďalšom pohári šampanského sa vrátila obvyklému spôsobu a jedla kaviár priamo z perleťovej lyžičky:

„*Wybacz, kochane*, patrím ku skazeným *bourgeoisie*. Nerozumiem tvojim vybraným spôsobom. Moji rodičia boli chudobní emigranti z Bieloruska, žiadni potomkovia šľachtického rodu. Ale kaviár ma naučili jesť tak, ako si to vyžaduje bontón.“

Romek sa tváril, že nerozumie jej sarkazmus a tvrdohlavo jedol kaviár na čiernom chlebe hrubo natretom žltým, hrudkovitým maslom. Tomáš sa o to pokúsil len raz. Chlieb sa pod nožom celkom rozmrvil. Vložil ho do úst rovno z dlane a zajedol lyžičkou kaviáru. Amy sa schuti zasmiala, ale viac už netrýznila manžela.

Keď vo fľaši neostalo veľa, rozhodovali sa, čím budú pokračovať. Po krátkej výmene názorov zvíťazil Tomášov návrh ukončiť večer s brandy. Amy si vyprosila výnimku, cherry. Za to veľkoryso súhlasila, že si páni dajú k brandy cigaru. Romek sa už nevedel dočkať. Trvala však, že pôjdu „kadiť“ na balkón.

„Do takej zimy?“ bránil sa manžel.

„Len sa neľutuj! Prehod' si sako a je to. Aspoň tam nebudete dlho.“

Nakoniec mala pravdu. Februárový večer bol sychravý a nevlúdne počasie bolo cítiť aj na balkóne. Cigara nehorela tak, ako by si priali a brandy, naopak, nebolo dosť vlažné, aby sa uvoľnili všetky arómy a chute. Asi po desiatich minútach to súhlasne vzdali. Odrezali si centimeter z ohoreného konca a zvyšok cigary uložili do sklenenej tuby a uzavreli ju korkovou zátkou.

Pred tým však stihli „nahryznúť“ rozhovor, ktorý ani zďaleka nebol džentlmenský. Romek vyšiel z balkóna prvý a pokračoval tak nahlas, aby to počula aj Amy. Tá už zaujala pohodlnú

polohu vo vedľajšej izbe na veľkej manželskej posteli, opretá o vysoké tapacirované čelo. Čítala texty porozkladané na kolenách a vedľa nej na posteľnej prikrývke. Oči jej zakrývali okuliare s hrubým tmavým rámom, ktoré ju robili staršou a prísnejšou.

„Aj tak nechápem, prečo spochybňuješ pôvod tajných protokolov k paktu Molotov-Ribbentrop. Pripadá mi to, akoby sme strieľali pod brvno na vlastnú bránu.“

Tomáš sa bez slova usadil do kresla oproti roztvoreným dverám do spálne. Nebolo to nič neobvyklé. Keď boli spolu na cestách, viedli pred spaním dlhé nočné rozhovory v hotelovej izbe. Romek si konečne prisadol a obrátil sa teraz k Amy:

„Ja sa na to pozerám z iného uhla. Idete hlavou proti múru a musíte rátať s besným odporom. Uvedomujete si vôbec, akú reakciu môžu vyvolať vaše tvrdenia? Už dávno prevláda názor, že sa boľševici spojili s nacistami, aby si rozdelili východnú Európu. Keby sa nedohodli, Hitler by sa bál sám napadnúť Poľsko.“

„Poľsko bolo prvé, kto podpísal s Hitlerom takú istú dohodu. Štyri roky predtým,“ povedala tichým hlasom Amy bez toho, aby zdvihla zrak od papierov, ktoré zakrývali časť jej tváre.

„Na to sa ti môžem vysrať,“ zrúkol na ňu Romek.
„Ty sa chceš zastávať boľševikov? Tých, ktorí vyhnali tvojich starých rodičov z domu?“

„Nie, snažím sa zastávať v tejto otázke pravdu,“ namietla rovnako pokojne Amy. „Mimochodom, moji predkovia neutekali pred boľševíkmi, ale pred Pilsudského vojakmi.“

Romek obrátil do seba obsah pohára a zlostne ho položil na stolík pred sebou. Tomáš len bezmocne pomykal plecami. V Romekovej tvári sa zračila až neľudská zlosť. Amy si to všimla. Snažila sa ho aspoň trochu schladiť. Zložila si okuliare, papiere dala bokom, pozrela sa na oboch spod hustého, pravidelného obočia a pokojným hlasom riekla:

„Toms, Romek má v niečom pravdu. Nie so si istá, či je vhodné spochybňovať tie dokumenty práve teraz. A už vôbec nie v mojej knihe. Uvedom si, že píšem ľuďom, ktorí mi dôverujú.“

Vlastne nám obom, Toms,“ opravila sa.

„A ktorý do vás investujú nemalé prachy,“ dodal Romek hlasom, v ktorom sa stále ozýval nekontrolovaný samčí hnev.

Vždy, keď sa zvrtila reč o sponzoroch, Tomáš sa celkom „vypol“. Akoby sa ho to netýkalo. Niežeby pohrdal peniazmi, ale ani za mak nerozumel finančným operáciám, ktoré boli spojené s ich prácou. Bola to Romekova parketa. Nemiešal sa do toho. Zvlášť keď vedel, že Romek nemá rád kohokoľvek, kto by si chcel pozrieť jeho účty. Vždy boli k nemu veľkorysí, nikdy nemal dôvod sa im pripomínať, nedajbože niečo vyčítať. Romekova poznámka sa ho však teraz dotkla. Najradšej by sa ho priamo opýtal, či aj pre neho platí pravidlo „koho chlieb ješ, toho pieseň spievaj“. Zahryzol si však do jazyka a pokračoval zmierlivým tónom:

„Škoda, že sme sa o tom vopred neporozprávali. Myslel som to dobre. Mrzí ma, že to tak vypálilo. Nabudúce si dám lepší pozor.“

Pri poslednej vete sa Amy zháčila. Opäť si nasadila okuliare, pozrela najprv na manžela a potom na Tomáša:

„Ako mám tomu rozumieť, Toms? Ty s tým nedáš pokoj?“

Tomáš chvíľu premýšľal, či má zmysel pokračovať v tomto rozhovore. Už dávnejšie sa chystal položiť Amy túto otázku, ale doposiaľ nebola vhodná príležitosť. Pochopil, že teraz už nesmie cúvnuť:

„Amy, predsa vieš, že sa roky venujem paktu Molotov-Ribbentrop. Podľa mňa je to kľúč, ktorý otvára trinástu komnatu. Obaja sme sa zhodli, že rozdiel je predovšetkým v tom, ako ten pakt chápeme my a ako ho vnímajú na Východe. Práve to ma fascinuje! Západ hľadá argumenty ako obviniť soviетov, že to oni spolu s Hitlerom rozpútali vojnu. Rusi v súčasnosti považujú ten pakt za Stalinove veľké diplomatické víťazstvo. Podarilo sa mu oddialiť vojnu na svojom území skoro o dva roky. Aj ty si súhlasila, že Stalin získal čas, aby sa pripravil na útok zo Západu. Briti i Francúzi mohli s nim vytvoriť koalíciu proti nacistom už v dávno predtým. Keď ho odmietli, rozhodol sa postupovať ináč.“

„A Poľsko so západnou Ukrajinou a baltskými štátmi si

podielil s Hitlerom len tak, pre nič za nič?“ zlostne na neho Romek.

„Vzal si len to, čo si pred tým uchmatol Pilsudski. Varšavu a Krakov si zabrali nacisti,“ povedal pokojným hlasom Tomáš.

Uvedomil si, že vnútri priam horí. Cítil ako sa mu rozpaľujú líca, či z alkoholu, či z úsilia, s ktorým sa teraz hájil pred Amy a jej manželom. Obaja však zaryto mlčali. Romek si dolial brandy do pohára, Amy sa ostentatívne vrátila k čítaniu textov.

„Mimochodom, reč ide o dokumente, ktorý vlastne nik doposiaľ nedržal v rukách,“ pokračoval Tomáš. „Aké dôkazy uvádzajú, keď nedržali v rukách originál, len akési fotokópie? Raz sa na nich podpisuje Molotov azbukou, raz latinkou. V texte, ktorý používajú kadejakí pisálkovia, sú hrubé chyby. Máme veriť tomu, že u von Ribbentropa pracovali polovzdelaní ľudia, ktorí nepoznali nemeckú gramatiku? Alebo to je podvrh pripravený kdesi ďaleko, za oceánom? Aby sme videli len to, čo chcú oni vidieť. Viem celkom isto, že originál nevideli ani počas Norimberského procesu. Ribbentrop sa odvolával na fotokópiu, ktorú mal, údajne, v trezore. Ale oba originály sa dostali do rúk Rusov. Ostali v Moskve.“

„Máš na to dôkazy?“ opýtala sa ho Amy. „Nič si mi o tom nehovoril.“

Tomáš by sa najradšej prepadol pod zem. V zápale povedal niečo, čo v žiadnom prípade nechcel. Ale bolo už neskoro. Obaja teraz na neho upreli zrak. Po chvíli riekol pokojným hlasom:

„Nemám čo skrývať. Dostal som sa k materiálom, ktoré zatiaľ nik nezverejnil. Pripravil som ich pre teba. Ale teraz mám pochybnosti. Povedz mi, Amy, myslíš si, že som taký naivný, keď tvrdím, že je čas vyjsť s celou pravdou von? Teraz, keď sa obracia pozornosť celej verejnosti k otázke, kto spustil vojenskú mašineriu Tretej ríše? A vy chcete odo mňa, aby som mlčal!“

„Máš na to dôkazy?“ nástojila Amy. Tomáš nemohol urobiť nič iné, len prikývnuť.

Nastalo dlhé ticho. Romek vstal a nalial brandy tento raz do oboch pohárov, Tomáš si všimol, že sa Amy pozerá na manžela, akoby mu prikazovala, že by mal niečo povedať.

„Pozri sa, Toms,“ začal trochu zmierlivejšie ako doposiaľ. „Nikdy som vám nemiešal do toho, čím ste sa zapodievali. Amy má za sebou skvelú kariéru. O jedného Pulitzerera viac, či menej, na tom nezáleží. U každého vydavateľa má dvere otvorené dokorán. Ty si jej pomohol dostať sa do archívov. Tu, v Rusku, aj u vás. Po Varšave sa vyznáš lepšie ako ja. Skvelé! Ale my sme ti neostali nič dlžní. Je tak?“

Hľadel uprene na Tomáša a pokračoval sebaistým tónom:

„Amy ti to veľkoryso vracia. Aj ty raz budeš autorom kníh, ktoré sa budú predávať po svete. Budú ťa pozývať na prednášky v najlepších univerzitách, isto ti ponúknú miesto v predstavenstve nejakej významnej nadácie. Predsa si teraz nenecháš ujsť takúto príležitosť!“

Z úvah ho nečakane prerušil naliehavý tón signalizácie. Na tachometri zúfalo blikalo výstražné oranžové svetielko. Ručička ukazovala temer prázdnu nádrž. Tomáš sa pozrel kútikom oka na navigáciu. Našťastie sa v blízkosti ukázala benzínka. Trochu spomalil, aby ju neprepásoľ. Po niekoľkých minútach sa pri krajnici ukázala zelená informačná tabuľa. Uvidel pred sebou veľký nápis: Hochfeln-Sud. Vystúpil z auta a otvoril nádrž. Z otvoru sa ozval ston, akoby mu auto vyčítalo jeho nevšimavosť. Naplnil nádrž až po okraj a keď ju zatváral otočil sa. Nad hlavou mu svietil žiarivý neón akejsi reštaurácie. Pociťoval nervozitu v žalúdku, ktorú mal na svedomí hlad. Zaplatil zlatou kartou u mlčanlivého Turka a zaparkoval auto rovno pred vchodom do poloprázdnej reštaurácie. Keď si vyberal tašku s notebookom dopadli prvé vločky na špinavú kapotu. Zodvihol tvár proti nebu zatiahnutému ťažkými mrakmi. Zacítil vlhké ľadové páperie. Najprv na líkach, potom aj na perách. Usmial sa akoby stále počul melódiu Peace Pipe.

Reštaurácia na prízemí sa mu zdala neútulná. Vôňa vyprázaných rýb ho nelákala. Šiel skúsiť šťastie hore schodmi do veľkej presvetlenej sály. Bola zariadená v štýle amerických barov šesťdesiatych rokov.

Viac ako pôsobivý dizajn ho zaujala beloba, ktorá žiarila spoza sklenej steny. Sadol si k stolu čo najbližšie a zapozeral sa do diaľky. Vonku už husto snežilo. Ťažké vločky vianočne padali na pusté polia. Čoskoro sa stratili aj obrysy vzdialených domov i cesta, ktorá ku nim viedla. Vrátil sa k samoobslužnému pultu, vzal si podnos a pomaly prechádzal popri bohatej ponuke jedál. Nekomtrolovane si nakládal na tanier všakovaké pochúťky v takom množstve, ktoré by nemohol „spráskat“ ani za celý deň. Namiesto kávy si načapoval kolu do veľkého pohára a keď podišiel ku pokladni, staršia pani sa na neho usmiala:

„Vám ale vyhladlo!“